

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati HETI SZAKLAP.

III. évfolyam.

15. szám.

1910. január 9.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmeczbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K részleteket is elfogadunk. A megrendelésre vonatkozó aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: A zártkutatómányok átruházásáról.

Opál-bányászat. (2 rajzzal.) — Tudománygyakorlat. Ácsolatfában való megtakarítás. — Szemle. Bányamvelés. — Köszön- és érzéltéskészítés. — Vaskohászat. — Fémkohászat. — Kémlesztés. — Gépészet. — Műhelygyakorlat. — Építészet. — Tekhnologia. **Közgazdaság.** Magyarország bányászata az 1909. évben. — Közgazdasági hírek. — Osztalék. — Piaci hírek. — Statisztika. — **Hírek.** Személyi hírek. — Híradások. — Bányászegyesületek. — Bányahatósági ügyek. — Főiskolai körökből. — Társadalmi hírek. — Vegyes hírek. — Hírek a külföldről. — Munkasüggék. — Balesetek. — **Irodalom.** Megjelent könyvek. — Lapszemle.

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

A zártkutatómányok átruházásáról.

— Irta: Dr. Fehér Manó oraviczbányai ügyvéd. —

(Folytatás a 258. oldalhoz.)

Ezen kívül az osztrák bányatörvény még egy más irányban is korlátozza a bányajogostványok szerzését s illetve birtoklását.

Értem a törvénynek azt a rendelkezését, mely szerint az olyan bányavállalkozótól, aki a bányahatóság járásában nem lakik, megköveteli, hogy a bányahatóság járásában lakó meghatalmazottat jelentsen be.

Ugyanazt követeli a törvény az olyan bányatársulattól is, amelynek igazgatója a bányahatóság járásán kívül lakik.

Hogyha pedig többen közösen szereznek bányát anélkül, hogy bányatársulatot képeznének, az ilyen közös birtokosok lakóhelyükre való tekintet nélkül mindig kötelesek egy a bányahatóság járásában lakó meghatalmazottat kirendelni.

Különösen szigorúan kezelik nálunk ezt a rendszabályt a külföldi vállalkozókkal szemben, habár a törvény egyébként a bányajogostványok szerzésénél a belföldiek és külföldiek között különbséget nem ismer.

Nálunk ugyanis minden olyan esetben, amikor a magyar korona országain kívül lakó egyén a bányahatóságnál kutatási engedélynek a megadását kéri, a kérelmező köteles ebbeli kérvényében egyúttal egy a magyar korona országainak területén lakó meghatalmazottat kijelölni s egyúttal a meghatalmazott részéről egy kötelező nyilatkozatot csatolni, amelyben az a meghatalmazást elfogadja s egyben a bányá-

törvény szabályainak megtartásáért, valamint a bányahatóság rendeleteinek a teljesítéseért a felelősséget magára vállalja.

Ezt a rendszabályt oly szigorúan kezelik, hogy minden olyan kérvényt, mely a mondott kivánalmaknak meg nem felel, feltétlenül visszautasítják.

Hogyha pedig valamely külföldön lakó bányavállalkozónak bejelentett meghatalmazottja ebbeli tisztéről lemond s a bányavállalkozó a bányahatóság felhívására három hónap alatt új meghatalmazottat nem jelent be s illetve annak elfogadási nyilatkozatát nem mutatja be, akkor a bányahatóság a kutatási jogosítványt hivatalból törölteti.

A bányajogi tulajdon-szerzés és birtoklás fentebb ismertetett törvényi korlátainak a tárgyalásánál csaknem önként felvetődik a következő két érdekes kérdés.

Az első kérdés az: vajjon az ítélő bíró biráskodásának a területén szerezhette és birtokolhatta-e bányajogosítványokat avagy sem?

A második kérdés pedig az: vajjon az ítélő bíró lehet-e egyáltalában valamely bányavállalkozónak és különösen valamely külföldi bányavállalkozónak a meghatalmazottja, avagy sem?

Mindkét kérdés ép oly fontos mint érdekes, ámde megvitatásuk nagyon messzire elterelne bennünket tulajdonképeni tárgyunktól; amiért is ezen kérdések fejtegetésétől ezúttal elállok s azok tekintetében véleményem kifejtését egy későbbi alkalomra tartom fenn magamnak.

Térjünk tehát vissza az általunk választott témához és foglalkozunk behatóbban egy-két olyan kontraverz kérdéssel, amelyek a vagonátruházásoknál a zártkutatmányok tekintetében a gyakorlati életben felmerülhetnek és tényleg felmerülni is szoktak.

Az ingatlanok forgalmában ugyanis gyakoriak azok az esetek, amikor az adás-vevés tárgyát egy olyan nemesi birtok képezi, amelynek területén az eladó tulajdonosnak zártkutatmányai vannak.

Az adásvevési szerződésben az eladó határozottan kijelenti, hogy eladja a vevőnek az illető község határában birt őszszes ingó és ingatlan birtokát, úgy amint azt a szerződéskötés napjáig bírta és használta; felsorolja egyúttal a telekkönyvi sor és helyrajzi számok megnevezésével az őszszes eladott ingatlanokat, annak határozott megjegyzésével, hogy azokat őszszes és mindennemű tartozékaikkal együtt adja el; végül pedig felsorolja mindazokat az ingókat úgy mint butorokat és más házi és gazdasági felszerelési eszközöket, amelyek az adásvevés tárgyát nem képezik.

Kérdés már most az: vajjon az eladó ezen szerződéssel a birtok területén bejelentett zártkutatmányokat is el adta-e avagy sem?

Itt különösen hangsúlyozandónak tartom, hogy ezt a kérdést csak a zártkutatmányok tekintetében vetem fel. Mert ha az eladónak a mondott esetben az eladott birtok területén adományozott vagy enge-

délyezett bányabirtoka van, mi kétség sem merülhet fel a tekintetben, hogy az továbbra is az eladónak kizárólagos tulajdona és birtoka marad.

Az adómányozott és engedélyezett bányabirtok ugyanis, amint azt fentebb már kifejtettük, ingatlan vagyont, még pedig olyan ingatlan vagyont képez, mely *külön önczélú rendeltetéssel és teljes jogi önállósággal bir* s éppen ez oknál fogva mint specziális ingatlan bányavagyon egy külön telekkönyvi t. i. a bányakönyvi bejegyzésnek, illetve bekebelezésnek a tárgyát képezi.

Valamint a közönséges polgári birtoknál úgy a specziális bányabirtoknál is, tehát a tulajdonjog szerzéséhez egy olyan átruházási okirat szükséges, amelyben az átruházott ingatlanok a bányakönyv köteleinek és lapszámainak megjelölésével határozottan fel vannak sorolva, *s amelyben az átruházó a tulajdonjog átiratására az u. n. bekebelezési engedélyt határozottan megadja.*

(Folytatjuk.)

A magyarországi opálbányászat.

(Történeti, geológiai és bányászati viszonyok.)

— Irta: *Abzinger Gyula* okl. bányamérnök. —

(Minden jog fentartva.)

(Folytatás a 263. oldalhoz.)

A szerencsés szerkezetű közetszűrőn átment kristalloid-anyagok végül a főrepedések felé húzódnak, s azok nagy felületén oldatuk megszolván, alkalom kínálkozik ezeknek is a kiválásra. Innen van a vetők és agyagos szakadékok mentén levő bőséges limonit, pirit, markasit, meg antimonit előfordulás.

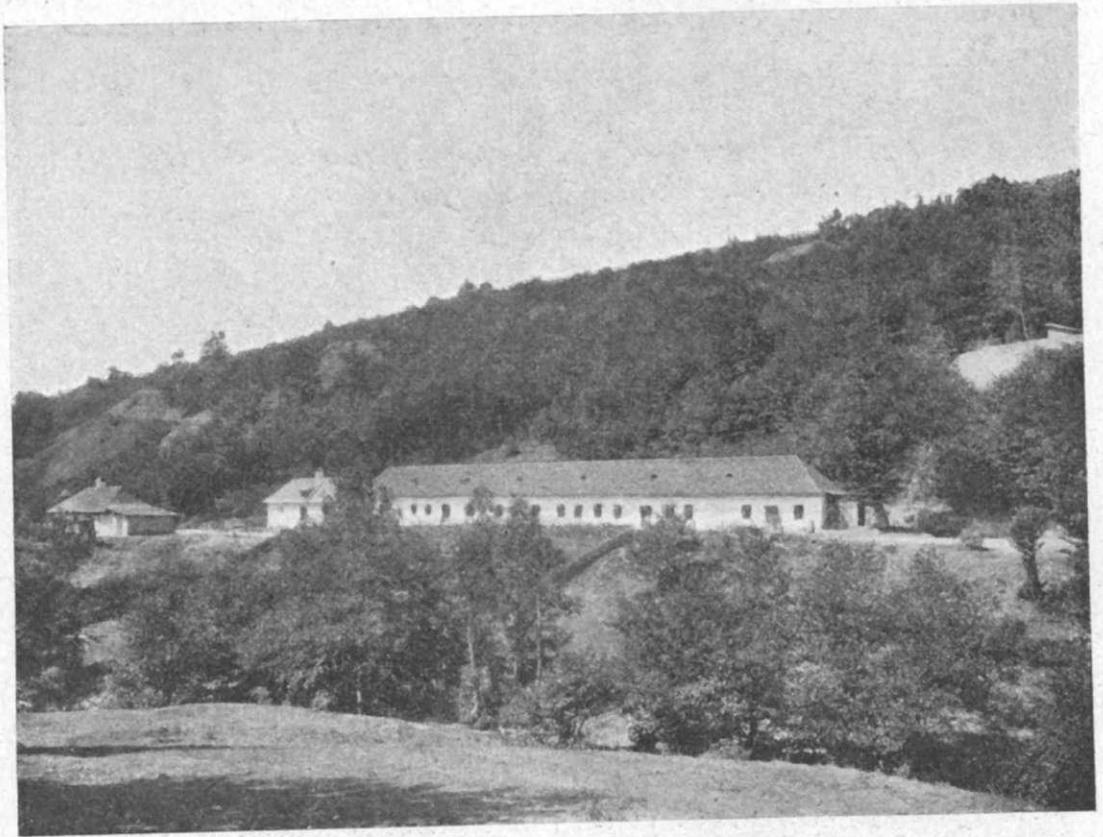
Az opálképződés még ma sem nyert befejeződést. A víz újabb és újabb közetrészekhez férközik, tovább bontja a még megmaradt ásványanyagokat és viszi a már ismert uton oda, hol az opálkiválás feltételei megvannek. Ma is találunk kocsonyás állapotú opálokat, melyek a megmerevedésnek még kezdő stádiumát élik. Ezek vagy egész tömegükben kocsonyások, vagy alsó részük megszilárdult már. Utóbbi régiebb, előbbi fiatalabb s a kettő között a megmerevedésnek öszszes változatai megvannek.

Érdekes tehát, hogy zöldkövesedés, vagy más vulkáni utóhatásokra valló elválkozás magát az opálelőfordulást nem kíséri. A vékony repedések mentén igen gyenge elmállás látható. A nagy repedések pedig a tipikus mállás öszszes tüneteit viselik. Vulkáni utóhatások nyoma csak az említett zöldköves kőzet-zárványokban lelhetők föl, melyek azonban, mint láttuk, egy idősebb propilitos kőzetnek véletlenül ide vetődött darabjai.

Az opáltvezető kőzet kiömlése nyomán posztvulkanikus hatások nem jártak s így az opál sem lehet ezeknek vagy a rokon meleg forrásoknak eredménye, mert ezekkel kapcsolatban elmaradhatatlanok az erre utaló jelek, mint pl. a kőzetnek megfelelő elváltozásai a repedések mentén s a szokásos ásványkiválások.

A kőzet elmállott állapota inkább a víz hatása mellett szól. A limonit-képződés pedig azt megerősíti.

Az opál előfordulás jelenségei, az, hogy az opál rétegzetten, nem mes és értéktelen opál egymás fölé rakodva található, nem egyeztet-

5. sz. kép. Predbányai munkáslakóházak.

hető össze a vulkáni utóhatások működésével, az pedig, hogy az opál cseppkőalakban is igen gyakori, egyenesen ellene mond neki.

A faopál keletkezését a vulkáni utóhatásokkal kapcsolatban igen bajos volna értelmezni, míg a vízi uton való leszármaztatás, a fának megfelelően lukaesos volta és a kovasavnak kolloidális tulajdonságai révén nagyon is érthetőnek látszik.

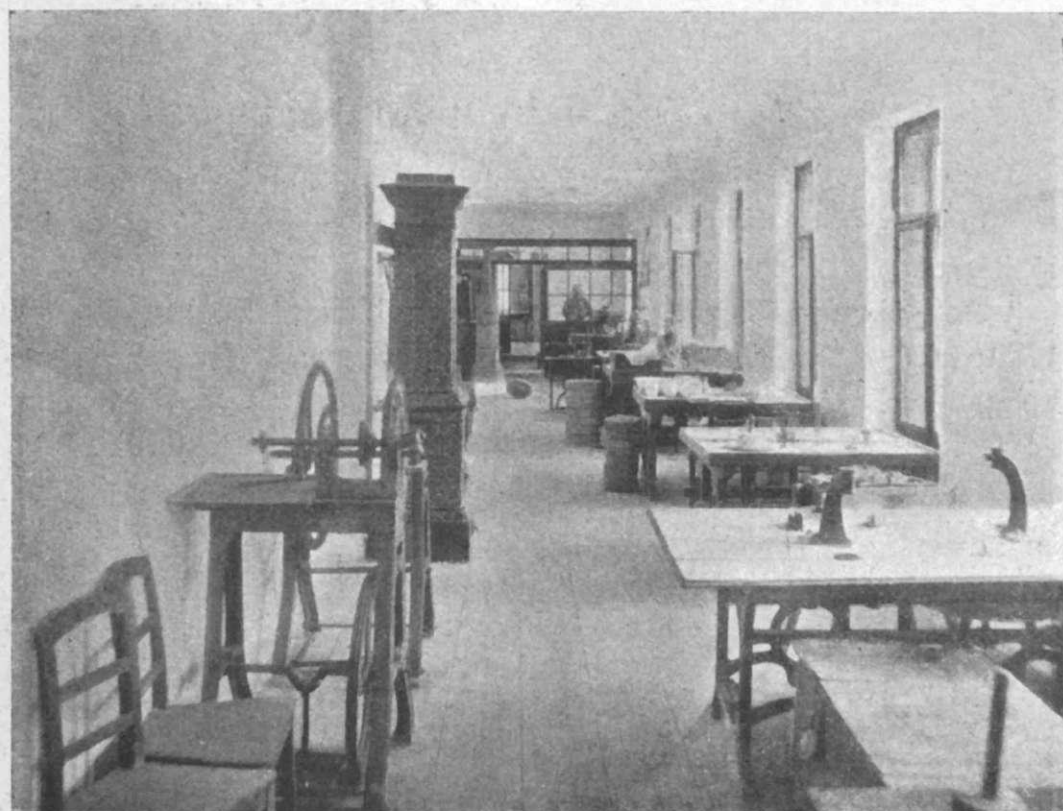
Meleg forrásokra, legalább az opálbányai esetet illetőleg, szintén alig gondolhatunk, mert ha lettek volna is valaha, nyomai ezt elárulnák. Sőt termákkal ma is kellene találkozoznunk, mert az opálképződés most is tart.

Az a kénhidrogén-szag, melyből (egyéb tájékozódás híján), boldogult Szabó József dr. az opálképződés forrása gyanánt vulkáni utó-

hatásokra következtetett, ma is észlelhető, főként a naponkinti robbantások után, mint a fekete lövőpor égési termékeinek orrot boszszantó szaga; az opál keletkezésére azonban ez befolyással nem volt.

A vulkáni utóhatások különben anyag-hozzáadást tételeznek föl, itt pedig annak épen a fordítottjával találkozunk.

Az a körülmény, hogy a kőzetben sok helyütt a kvarcz ragasztóanyag gyanánt szerepel, öszszeegyeztethető volna ugyan a vulkáni utóhatásokkal, illetve a kovasavnak a mélységből való származásával, ha a többi észlelet is e mellett szólna, pl. ha a nagy repedések is kovasavval volnának (legalább részben) kitöltve, mint az az ércztereknél,

6 sz. kép. A csiszoló-műhely belseje. Opálbányán.

a postvulkanikus hatásokkal kapcsolatban, mindennapos jelenség. Hanem e helyett a repedésekben kőzettörmelék, agyag és limonit a domináló kitöltés.

Az említett eshetőség különben csak látszólagos. Pirokszénes andezitnek, tehát egy meglehetősen bázikus kőzetnek magma-maradványaiból utóhatások gyanánt kovasav-ömléseket várni legalább is túlságos követelődzés. A kovasav savanyúsági foka a bázikus környezetbe nem illik bele. S ha a differenciálódást szem előtt tartva, a kovasavnak mint legsavanyubb magma-résznek lehetőségét el is fogadjuk, joggal kereshetnők az opál előfordulási körén belül az andezitnek és kovasavnak savanyúsága közé eső és a kőztük levő hézagot kitöltő tagokat.

Kovasav források föltételezése sem állja meg a helyét, mert az ily termák rendszeren savanyú eruptív kőzetekhez vannak kötve. A Rocky-Mountainsok geisirjei pl. egy terjedelmes liparit-árból erednek.

Legfeljebb a Suess-féle juvenelis (magma-) víz szerepére gondolhatnánk, de ekkor is hiányzik az ezzel járó magas hőmérsék. úgy a víz, mint a bányá temperaturáját illetőleg és ez esetben a keringés is alulról fölfelé haladó s a főrepedések mentét követő irányt mutatna.

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

Ácsolatfában való megtakarítás.

A tömedék-falak beépítésére szintén nagy gond fordítandó s a falat mindig a fekvet-vastagság méretének megfelelő szélességgel kell megépíteni.

A biztosításnak ez a módja minden esetben igen jól bevált. A 100 m. h. strébfolyósón, tekintve, hogy annak minden méterére egy-egy ácsolatoszlopot kell számítani, 100 oszlopot lehet megtakarítani, mi körülbelül 90—100 K megtakarítását jelenti. Ha a fejtőmagosságot 200 m.-nek feltételezzük s ebben két, egyenként 100 m. hosszú strébfolyosót telepítünk, a fában való megtakarításnak az értéke 180—200 K-val vehető számításba. Egyes bányatelepeken még ezen az eljáráson is túltettek amenynyiben a strébfolyosók biztosítása közben, az oszlopokat egészen elhagyva, csakis tetőgerendákat építettek be a menyezetek alá. A tetőgerendákat ilyenkor a fekü- és fedü-váगतoldalokba jó mélyen beágyazzák. Jó ha a tetőgerendáknak az alsó váगतoldal felé eső végét, némileg meghegyezik azért, hogy a gerendának, a felső-váगत oldalnyomása alatt megtörténhető hamaros öszszeroppanását megakadályozzák. Az alsó váगत-oldal is eltolódik némileg, még pedig lefelé s a dőlés irányában, de nem oly mértékben, hogy nagyobb bajokat okozhatna. Az ekként megnyilatkozó nyomásoknak a behatása alatt a menyezetgerendák csakhamar jól erősen beszorulnak a váगतoldalok közébe, mire a földü akadály nélkül ráfekhet a tömedékre úgy, hogy az eredetileg 1·10 m vastag fekvetnek berakása, 0·50 m.-ig öszszeszorulhat. Természetes dolog, hogy ilyszerű biztosításoknál a falat gondosan kell megépíteni és különösen arra kell ügyelni, hogy oszlopperendák a falban és a fal előtt ne álljanak, mert ezek különben a falnak az állóságát megbolygatnák és azt a váगतba beszorítanák. Alapfolyosókon ez ácsolat-oszlop nélkül való biztosító módot nem lehet alkalmazásba venni, mert itt a váगत alatt a szén állva marad. A menyezetgerendák egy-két nap alatt öszszerecseszennek és pedig azon egyszerű okból, mert

a felső oldal erősen lefelé szorít, az alsó vágatoldal még szálban álló szén miatt azonban nem engedhet. Itt tehát a felső vágatoldal mentében ácsolatoszlopokat építenek be, melyekre menyezetgerendákat fektetnek, ezeket pedig az alsó vágatoldalba beágyazzák. Hogy a felső vágatoldal felől jövő oldalnyomás a menyezetet ne bántassa, ezt egészen szabadon állóan kell beépíteni. Azért, hogy a biztosítást egyöntetűvé tegyék és a menyezet-gerendákat ne gyengítsék, ezeket sehol sem lapolják rá az oszlopok felső bütüvégeire. A vágatok ilyen oszlopok alkalmazása nélkül való biztosítása, csakis széles pásztájú stréb-fejtéseken alkalmazható, hol a hegység-rétegek egyenletes sülyedése már a dolog természetében rejlik. Szakadozott pásztákon folyó stréb-fejtésekben az öszszes ácsolatoszlopok, a rétegek sülyedésének a hatása következtében sorjában mind eltörnének. Itt csakis a legutolsó helyen vázolt ácsolatmóddal lehet boldogulni. Az oszlopok nélkül való eme vágatbiztosításnál, 200 m. fejtőmagasságot és 20 strébfolyosót feltételezve 3800 K megtakarítás éretett el a szóban forgó bányamíveletekben. A dolgok folyásának tökéletes megértése végett meg kell jegyezni, hogy ezen, ilyen módon biztosított vágatokkal feltárt és a mondott eljárással lefejtett telepnek, illetve fekvetnek a mellékközete igen jó minőségű; feküje lágy; fedüje részint pala, részint homokkal át van szelve s repedékes. Míg a vágatokat a fekübe telepítették nem boldogultak, mióta fedüvágatokkal dolgoznak, a feküt pedig nem bolygatják, igen jó s igen kedvező eredményeket mutatnak ki. A fedüből ezenfelül igen jó tömedékanyagot termelnek, a fedünek a duzzadását pedig jóformán egészen megakadályozták. *Br.* (29.)

(Vége.)

Szemle.

Bányamívelés.

A robbasztó gelatine viselkedéséről. Cullen W., a ki a »Rand« bányáiban robbantás céljaira használatos robbasztó-gelatinét, utógázok fejlesztése s robbasztó hatásai tekintetéből megvizsgálta, tanulmányának eredményeit a következőkbe foglalta össze. (V. ö. J. Chem. Met. & Min. Society of So. Africa.; Mining & Scientific Press): 1. a robbasztó-gelatine detonációja közben rendes bányászat-üzemi kezelést feltételezve, igen jelentékeny szénokszid-gáz mennyiségek fejlődnek. 2. A semlegesítők (neutralizers) és füstemésztők (anti-fumemixtures) hatása csekély. 3. Agyagfojtással jobb eredmények érhetők el mint a homokfojtással. 4. A frissen készült robbantó-gelatinének a hatása mivel sem nagyobb, mint a régiebb robbasztó-gelatine-készítményeké. 5. A 0.66% CO és 6.20% CO₂

- gázt fejlesztő robbasztó-gelatíne jobb, mint a közönséges gyártmány.
 6. Legjobban elektromos gyújtásnál érvényesül a robbasztó-gelatíne.
 7. Közönséges gyújtók a munkahely levegőjét rontják. *Zc.* (46).

Köszén- és érczelőkészítés. | Új brikettező eljárás vasérczek számára. A

Svédországban, vasérczek brikettezése közben használatos eljárásnak az a lényeges hibája, hogy a nem égetett briketteknek a szilárd-sága nagyon csekély. Hogy ennek a bajnak elejét vegyék, Knut *Erikson*, Falunban, az érczporokat, brikettezésük előtt, turfával keveri bizonyos százalék-arányban. Állítják, hogy a kövek tartósságát ez, jelentős módon fokozza. Nagy előnyére válik az eljárásnak, hogy a tőzeg a brikettek érczanyagának összesülése közben elég, a mi a kész terméket likacsossá teszi. A likacsos brikettek a nagyvasolvastóban könnyebben redukálódnak s így a tüzelőanyagban való fogyasztás is csökken. Nagyban keresztülvitt kísérletező olvasztások az új brikettező-módszer előnyeit beigazolták. (*Teknisk Tidskrift.* 1909. 39. köt.) *Cr.* (130).

Vaskohászat. | Öntött aczéltuskók felületi szenítése cementáció segítségével. A tuskókat, öntésük

után, lehetőleg mihamarább, azaz addig míg a belsejük, még izzón folyó állapotban van, szenítő anyaggal (száraz és porrá törött koks, szén stb.), részben, vagy egészen körölrakják. A szenítés eme periodusa alatt, a tuskók a belsejükben levő hőmérséklet behatása alatt állanak. Ily módon oly tuskók termelhetők, a melyek felületükön 0.75—1.00% belsejükben azonban csak 0.4—0.5% szénanyagot tartalmaznak. Az ilyen aczélat, első sorban sínek gyártására lehet hasznosítani. (1908. é. 214467. sz. N. B. Sz.) *Cr.* (130).

Fémkohászat. | Galenitté változott tüzetálló kövek. Manuel

Sanchez Massia a következő tudósítást küldte be a *Montan-Zeitung*nak (l. 1910. évi t. cz. 11. old.). A *Nuestra Señora de Gracia* ólomkohója egyik Pilz-féle olvasztó-kemenczéjének javítása közben azt találták, hogy egyes tüzetálló-kövek, alakjuknak megtartása mellett galenitté változtak át. Az átalakulás, a kövek belsejében a legtökéletesebb, tovább kifelé gyengébb, a felületen pedig alig észrevehető volt. A kövek befalazására használt habarcs, a mely tüzetálló agyagból készült, szintén egészen át volt változva galenitté. Itt tökéletes szubstituczió és nem impregnáció történhetett. *Mz.* (1).

Kémlészet. | Szénanyagtartalom-meghatározás, az elektromos kemenczében történő közvetlen elégetés által. Beható vizsgálatok nyomán kitünt, hogy aczélok szénanyag

tartalma, az elektromos kemenczében közvetlenül történő elégetés útján egészen pontosan meghatározható. A martin-kemenczéből való próbavétel pillanatától, az eredmény meghatározásának pillanatáig 12 első percnél több idő sohasem telik el. *Cr.* (130).

Gépészet.

A Timken-görgönyés csapágy. Abból az alapfeltevésből kiindulva, hogy a golyós csapágy sok jó tulajdonsága mellett avval a rossz tulajdonsággal is bír, hogy a nyomást valójában csak igen kis felületre viszi át, a *Timken-Roller-Bearing Axe Co.* cég (Canton, Ohio) új oly szerkezetet hozott forgalomba melynél a golyókat, igen pontosan csiszolt hengeres görgönyék által helyettesíti, mi közben a nyomófelület igen előnyösen el van osztva. A csapágy egy külső s egy belső gyűrűből áll, a melyek között 12 görgönye fekszik úgy, hogy a görgönyék egymás között való távolsága pontosan szabályozva s rögzítve van. A görgönyék elhelyezésének a megkönnyítésére, helyzetük úgy van megválasztva, hogy a tengelyhez hegyes szög alatt álljanak. A külső gyűrű belső köpönyegfelülete ezért simán és kúposan van lecsiszolva éppúgy mint a belső gyűrűnek a külső felülete is, mely utóbbi külső síkjain azonban kiemelkedő gyűrű-dudorodásokat hord. A görgönyék e dudorodó-gyűrűk vezetékei között akként forognak, hogy egyik végük beesztergályozott karimamélyedéseivel a másik gyűrűn átnyul. Tartásukra rekeszes oly karimagyűrű szolgál, mely két oldalas lapos karimából áll. E lapos karimák a görgönyék bütüvégei elé fekszenek is egymással, a görgönyék által hagyott közökben, bordákkal vannak összekapcsolva. A bordák egymás között átnyuló kiugrásokkal bírnak, a melyek a görgönyék felületéhez simulva, ezeket a kiesés ellen biztosítják. A csapágy behelyezése akként történik meg, hogy a görgönyéket, rekeszes karimagyűrűjükkal együtt a belső gyűrűbe behelyezik, és evvel együtt a külső gyűrűbe beletolják, ami minden nehézség nélkül megtörténhet. A Timken-görgönyés csapágy szerzsám-gépeken, elektromos gépeken és göröndvezetékeken igen előnyös módon alkalmazható. (*Engineering.* 88. köt. 2278. sz.) *Ig.* (4).

Műhelygyakorlat.

Az aczél helyes keménység-fokának a megállapítása. Minden aczélajtának van bizonyos hőfoka, melyre felhevítendő, ha minőségének és leendő hasznosításának legmegfelelőbb keménységét akarjuk elérni. Ismeretlen aczélajtáknál tehát a feldolgozás előtt kell a helyes keményítő-hőmérsékletet megállapítani, mert ellenkező esetben a kész darab, jóformán hasznavehetetlen selejtté lett. Rosszul kezelt aczél elégett, merevvé lett, vagy meglágyult. Hogy az aczélát, keményítő-hőmérséklete tekintetéből megvizsgáljuk, annak próbadarabját, éles vésővel, 4—6 helyen berójuk.

A berovások egymástól egyenlő (15 mm) közökben feküdjenek. Miután az aczélat így egyik végén megjeleztük, a jelezett részével, kokszt- vagy még helyesebben faszén-tűzbe helyezük. A használt tüzelő-szer tiszta és jól átégetve kell, hogy legyen. A felhevítés lassan és egyenletes módon történjék. Természetes, hogy az aczéldarab elülső vége, mely egészen benne van a tűzben leginkább meg fog tüzesedni, míg a tüzesedés foka hátrább természetesen csökkenő lesz. A mint az aczél elegendő módon áttüzesedett, keményítése végett vízbe kerül. Az aczéldarabot függőlegesen és egész hosszúságában kell a hűtő vízbe belemártani. Kellő lehülése (tehát kellő keményítése) után a próbaczélról, (a berovásoknál) az egyes darabokat, sorjában egymás után letördeljük és a letört darabokat, szövetejük tekintetéből, egymással összehasonlítjuk. Ha a keményített aczélnek a szövete durvábban szemcsézett, mint a nyers aczél, akkor a keményítő hőfokot, túlságosan magasra vettük volt. A keményített aczél szövete feltétlenül finomabb szemcséjű kell, hogy legyen, mint a nyers anyagé. *Pk.* (51).

Építészet.

A lakásokban pusztító házigombáról. A gombák, amelyek a ház felépítményeiben olyan jelentékeny károkat szoktak előidézni, méltán megérdemlik a figyelmet a műszaki emberek részéről, annál is inkább, mivel e kérdésnek egészségügyi jelentősége is van. Az e szempontból fontos gombák között kétségtelenül a legveszedelmesebb a házigomba vagy a futógomba. (*Merulius lacrymans* Schum.), mely normális építkezésű s nyirkos falu házakban is szokott pusztítani. *Falck* annak idején a házigomba micéliumának a különböző hőmérsékleti viszonyokhoz való sajátos alkalmazkodás alapján két fajt különböztetett meg: *Merulius domestikus* Falck. (legjobb micéliumnövekedés 22 fokon) és *M. Szilveszter* Falck (legjobb micéliumnövekedés 26 fokon). E nézetnek, illetőleg felfogásnak *C. Mer* határozottan ellene szól, ez a kutató a házigomba-micéliumokat malátakivonatos agar-tenyészetekben, thermostatokban, a hőmérsékletnek mindenféle fokozása közben 5 hónap után 27 fokon jól tenyésztő állapotban nevelte; tehát fokenként való szoktatással oda vitte, hogy a gomba ugyanazon a hőmérsékleten tenyészett, a mely *Falck* szerint a *Merulius silvester*-re volna jellegzetes. Mind a két *Falck*-féle faj tehát csak a hőmérsékleti viszonyokhoz szoktatott egyedek. A házigomba *C. Mer* szerint az által van kitüntetve, hogy az épületgerendázat faanyagában a környező száraz levegő ellenére is tenyészik és növekedik, a mennyiben a szükséges vízmennyiséget lélegzés által (oxszigén-felvétel) készíti. Az épületfa-anyagokban élő egyes gombákban a kipárolgási veszteség tetemesebb, mint a lélegezési víz, miért is ezek csakis nyirkos helyiségekben tenyésznek. A többi, épületekben tenyésző hártógombák (*Hymenomicetes*) közül jelentőségesek még: a *Polyporus vapo-*

rarius, valamint a nedves pinczékben gyakrabban előforduló *Coniophora cerebella*; ez utóbbi különösebb figyelmet érdemel azért is, mivel ezt a gombát nedves pinczéből származó, romlásnak indult faanyagokon gyakran nézték és nyilvánították házigombának. Ez a kutató kimutatta azt is, hogy a szabadban előforduló házigomba azonos az épületekben előforduló megfelelő gombafajjal; vagyis: a házigomba eredetileg az erdőkből származik; mindazonáltal a házigomba, mint fertőző szervezet, házról-házra terjed, a mi a gyakorlat szempontjából figyelmet érdemel. A fertőzéseknek egyik gyakori oka az építkezések alkalmával felhasznált különböző ócska anyagok, vagy ilyen anyagokkal való tatarozási munkálatok. Nemkülönben az állandó ácsstelepeken megforduló egészséges és fertőzött faanyagoknak egymással való érintkezése és keveredése folytán valóságos tenyésző fészke támadhat e gombának, ahonnét az ácsmunkával a fertőzést az építkezések színhelyére viszik. Ismeretessé vált, hogy kőszénszállítások révén a házigombát a kőszénbányákból is elviszik a házakba. A házigomba kártételének elkerülése céljából ajánlatos és szükséges az építkezési faanyagnak fenol- és kreozottartalmu fertőztelenítő anyagokkal, valamint konyhasóval való kezelése. *Schilberszky Károly dr. Mm.* (45)

Tekhnológia. | **Autogén hegesztő — s metsző — eljárás a gyakorlatban.** A Rheinpreussen bányában kovácsolt vastárgyak vágására s szegecsek kiégetésére a »Gesellschaft f. Autogene Schweissung, Berlin« cég által szerelt készülék igen jól bevált. A készülék szerelvényei: az acetelingáz-fejlesztő, a komprimált okszigén felvételére szolgáló aczélpalaczk és a hegesztő-lángzó. Az acetilén és okszigén keverékéből előálló szűrő lángnak a hőmérséklete 3000 fok C. A készülékkel kovácsolt vasból való *T* tartókat állítottak elő, csőtoldatokat hegesztettek és csődarabokat toldottak össze; a hidraulikus vízemelők szolgálatában álló kovácsolt vasból való csöveket a melyek 150 atm. nyomásnál meghasadtak, kijavították; a szállító kasok meggömbült szögletvastartóit kiegyenesítették; gőzkazánok lemezeinek szakadásait megfoltolták. A Saarbrücken melletti Altenwald bányán a »Chemische Fabrik Griesheim-Elektron, Frankfurt a. M.« gyári cég által forgalomba hozott autogén-hegesztő-készülékekkel az izapoló csövek kopott részeit ráhegesztett vaslemezekkel megfoltolták és 40 mm. vastag lemez- és vasdarabokat igen könnyen szétvágtak. A hegesztő-varrat autogén hegesztés útján előállított minden meterje e mellett (minden mellékes munkának a beleszámításával) kerekszám 7. koronába, a 20 mm vastag vaslemez minden meterhosszúságnyi átvágása, kerekszám 1 K. 20 f. be került (*Opitz*) *Ig.* (3).

Közgazdaság.

Magyarország bányászata az 1909. évben. Az 1909. esztendő nevezetes időpont lesz a hazai bányászat történetében. Nem frázisként vetjük ide ezt a két bevezető sort. Való igaz, hogy a hazai bányászat az utolsó évtizedben nem haladt előre annyira, mint ebben az esztendőben. Jelentős, nagy alakulások történtek úgy az állami, mint a magánbányászat terén. Megalkották az állami szénbányászat fejlesztéséről szóló törvényt, amely Magyarország szénbányászatának az alapját vetette meg. Az első lépés mint ismeretes, a petrosényi kincstári szénbányák visszaszerzése, a vrtniki és komlói szénbányák állami tulajdonba való átvétele volt. Ezekben a bányákban az állam néhány esztendőn belül körülbelül negyven millió koronát fog investálni, amelyből már ebben az esztendőben történtek nevezetes beruházások. A kormánynak az állami szénbányászat megteremtésével az volt a célja, hogy fejlessze a hazai szénbányászatot és ezáltal némiképpen hozzájáruljon ahhoz az akcióhoz, amely az idegen szeneknek hazánkból való kiszorítására irányul. Az állami szénbányászat ezután valószínűleg nemcsak meglévő magánbányák átvételére fog szorítkozni, hanem a kutatás terére is fog lépni. A magánvállalatok kutatásai a hazai bányászat szempontjából nem nagy értékűek, eltekintve egy-két nagyobb bányavállalat kutatásaitól. Az államra hárul tehát a feladat, hogy Magyarország geológiai viszonyait bizonyos mélységig pontosan megállapítsa. Példa gyanánt szolgálhatna Németország, amely mélykutatásaival majdnem mindenütt közel kétezer méter mélységig állapította meg a birodalom ásványgazdaságát. Magyarország ásványkincseinek előfordulásai nagyrészt még nincsenek megállapítva. A földtani intézet sok hasznosat mivelt ezen a téren, de nagy eredményeket már azért sem produkálhatott, mert nem rendelkezett a szükséges eszközökkel. Tehát az állam kötelessége, hogy Magyarország ásványkincseinek gazdagságát pontosan megállapítsa. Följegyzésre méltó körülmény a hazai geológiai kutatások terén, hogy az állam megvonta a szubvencziót azoktól a vállalatoktól, amelyek petroleum után kutattak Magyarországon. Ezek a vállalatok többnyire osztrák vállalatok affiliált intézetei voltak, amelyek nem azért kutattak, hogy petroleumot találjanak, hanem éppen az ellenkezőre törekedtek. A fúrásokat csak addig folytatták, amíg fölvehették a szubvencziót, azután vagy a fúró törött el, vagy kőzetakadályok, vagy vízkitörések akadályozták a munkálatok folytatását. A kormány a jövőben maga fogja a fúrásokat végeztetni és több fúrókészüléket rendelt Németországból. Az első állami fúrások a Mezőségen, Nagysármáson történtek, a kálisó

után. Az első fúrás teljesen eredménytelen volt, a második fúrás alkalomával nem akadtak ugyan kálisóra, de annál nagyobb volt a meglepetés, amikor fúrás közben földgázkitörés támadt. Ez a földgáz a tudományos megállapítások szerint jobb mint a pittsburgi gáz és ipari célokra való fölhasználása esetén tiz évre elegendő erőforrást szolgáltatna. A kormány komolyan foglalkozik egy központi erőmű létesítésével és ha csakugyan megcsinálják, Erdély egy nagy része emelkedhet ki jelentéktelenségéből. Az érdekelt tényezőknek az a törekvése, hogy a külföldi szén behozatalát mennél nagyobb mértékben redukálják, nem nagy eredménnyel járt ebben az esztendőben sem. Eddig körülbelül öt millió métermázsánál több idegen kőszén inportálunk s az idei külkereskedelmi mérleg valószínűleg ezzel a végeredménnyel fog zárulni. Az idegen szenek behozatalát nem is lehet márólholnapra megszüntetni. A hazai magánvállalatok nagy üzemi beruházásokat eszközöltek az utóbbi esztendőkben. Minden igyekezetükkel azon voltak, hogy a termelést fokozzák és ez az igyekezetük sikerrel járt. De az üzemi fejlesztések valódi eredményeit csak évek múlva fogjuk látni. Azután meg a bányák fekvése is nagy befolyással bír a kőszén-behozatal alakulására. Így Északmagyarország ma még rá van utalva a sziléziai és porosz kőszénre, mert az egész Felvidéken eddig nem volt olyan kőszénbánya, amely a fogyasztók szükségletét kielégítette volna. Nemsokára javulni fog a helyzet. A handlovai kőszénbányákból egy két év múlva már annyira szenet remélnek kitermelhetni, amennyi elegendő Felsőmagyarország szénszükségletének kielégítésére. Azután már szó lehet a porosz szénbehozatal csökkentéséről. Az idén a hazai bányászat többi ágában is örvendetes fejlődés volt. Több új vállalat létesült, gondoskodás történt a hazai vasérczkivitel megszorítására. A kormány úgy oldotta meg ezt a kérdést, hogy a vasérczkiviteli kedvezményeket beszüntette. A vasérczkivitel ézzel nem szűnt meg végleg. Még mindig jelentékeny vasérczeksportunk és folyik a rablógazdálkodás is. Az érdekeltek a vasérczkiviteli tilalmat követelik. És jogosan, mert a földtani intézet éppen a minap jelentette, hogy Magyarország vasérczkészletei nyolczvanhat esztendőre fedezik a szükségletet, ami a gyakorlati értékre redukálva csak hetven esztendőt jelent. *Kr.* (1. sz.)

Közgazdasági hírek.

Titanit-biztonsági robbantószer-gyár alapítása.

Mint a Budapesti Tudósító illetékes helyről értesül egy bécsi lapnak, külföldi lap nyomán átvett az a híre, hogy a Pesti-Magyar Kereskedelmi Bank részes volna a »Titanit magyar biztonsági robbantószer-gyár részvénytársaság« alapításában nem felel meg a tényeknek. A Kereskedelmi Banknak e társaság alapításában semmiféle része nincsen és csupán az új társaság bankári szolgálatát fogja ellátni. Ezenkívül megállapodás létesült a

gyár termékeinek eladására nézve is. *Et.* (306). — **Dobsina város vasérczei.** Dobsina város árlejtést írt ki a város tulajdonát képező vasércztermékekre. A december hó 29-én magtartott versenytárgyalás, mint jelentik, meddő maradt, mert a vaskő olcsósága mellett is el nem fogadható árakat ígértek. Egyetlen ajánlattevő volt, Coburg herceg urodalma, mely azonban a kikiáltás árát, a 70 fillért nem volt hajlandó megadni. Új versenytárgyalást tütek ki. *Et.* (308).

Osztalékok. | **A Magnesitipar R.-T. nagyobb osztaléka.** A Magnesitipar R.-T., az elmúlt évben oly kedvező üzletmenetet ért el, hogy a múlt évi 10 korona helyett az idén 12 korona osztalékot fog fizetni (6%). A társaság tudvalevőleg a Magyar Általános Hitelbank alapítása és a múlt évben 154775 korona tiszta nyereséget ért el. *Et.* (308). — **A Magyar Általános kőszénbánya R.-T. magasabb osztaléka.** A Magyar Általános Kőszénbánya R.-T. az idén új és régi bányáiból a termelt szénmenynyiséget oly áron értékesítette, hogy nagyobb osztalékot kapnak majd a társaság részvényesei. A múlt évi osztalék 25 korona (12½ százalék volt). *Et.* (309).

Piaczi hírek. | **ÉRTÉKPIACZ. Értéktőzsdei árfolyam-jelentés.**
(A Központi Váltóüzlet R.-T. Budapest, V., Szabadság-tér 3., eredeti heti tudósítása.)

1909. december 30. — 1910. január 5.

	30-án	31-én	1-én	2-án	3-án	4-én
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár 4½% kölcsönkötvény	99·50	99·50	—	99·50	99·50	99·50
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvény	3125—	3125—	—	3125—	3125—	3110—
Magyar által. kőszénbánya 4½% elsőbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Magyar által. kőszénbánya részvény	645—	645—	—	645—	645—	645—
Urikány-Zsilvölgyi kőszénbánya 4% elsőbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Beocsini cementgyári Unio r.-t. részvény	657—	657—	—	657—	657—	657—
Északmagyarországi kőszénbánya részvény	336—	334—	—	336—	337·50	337·50
Esztergom—szászvári kőszénbánya részvény	175—	175—	—	175—	175—	175—
Felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvény	548—	548—	—	568—	568—	568—
Kőszénbánya és téglagyár (Drasche) részvény	558—	552—	—	557—	560—	560—
Magyar asphalt r.-t. részvény . . .	186·50	185—	—	185—	185—	186—
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. részvény	628—	626—	—	628—	627—	627—
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. új részvény (1909. kib.)	592—	592—	—	592—	595—	595—
Nadrágyi vasipar társ. részvény . .	470—	470—	—	470—	470—	470—
Rimamurány—salgótarjáni vasmű r.-t. részvény	661—	661—	—	660·50	657·50	665—
Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r.-t. részvény	464—	464—	—	464—	462—	463—
Klotild első magyar vegyi ipar r.-t. részvény	265—	263—	—	262—	262—	262—

VASPIACZ. Az amerikai vas- és aczéliacsz. Newyorkból jelentik: Az Iron Age szaklap írja: Kész aczélárúban a piac nyugodt. Üzlet inkább darabárúban, mint új megrendelésekben fordult elő. Az előjelek arra mutatnak, hogy az üzletek stornírozása csak csekély méretben fog történni. Lemezekben a kereslet igen élénk. A nyugoti vasutaknál felszerelési anyagban a készletek csekélyek. A Baltimore and Ohio vasutak 70000 tonna vasuti sínt fognak beszerezni. Nyersvasárúban az üzlet irányzata renyhe. Egyes czégek árúinak készlete fogy. A bázisos-nyersvasat 17 dollárért árulták tonnánként. Most 17 $\frac{1}{2}$ dollárt követelnek. A déli vidékről származó vas 14 dolláros alapár mellett talált vevőkre 1910. év első negyedére való szállításra. Pittsburgban a tömbvas ára az olcsóbbodás felé hajlik. Ezekben az árúban visszavásárlások történtek. A csővas ára a szindikátuson kívül álló vasműveknél egy dollárral emelkedett. *Us.* (309). — **Nyersvas.** Glasgowban, daczára az ünnepeknek, a piac szilárd volt és ismét hematite adta meg az emelkedő irányzat jellegét. A forgalom nem volt valami jelentékeny, mert a vevők tartózkodtak a vásárlástól. Több skót nagyolvasztó az öntőde-nyersvas árát 1, a hematitét 2/6 shillinggel fölemelte. Middlesboroughban szintén szilárd volt a hangulat. *Mk.* (1). — **SZÉNPIACZ.**

A szénárak emelése. Ez idén nincsen szigorú telünk a mi a szénkeresletet fokozná a téli hónapokban, viszont azok a forgalmi zavarok, amelyek tavaly és harmadéve anynyira megbénították a szénüzlet normális lebonyolítását sincsenek napirenden. A nagy szénforgalmat lebonyolító vasutak két év óta a rendelkezésükre álló eszközökkel, minden lehető elkövettek, hogy a forgalmi zavaroknak elejét vehessék s ezzel a szénszállításnak is simább utat biztosítottak a fokozottabb fogyasztású téli hónapokban. Mindennek daczára a szén ára a szénnagykereskedők rakótáraiban és számláiban ismét emelkedett. Az áremelés oka ezúttal abban rejlik, hogy az osztrák államvasutak új tarifái szerint a szén szállítása január hó 1-től kezdve a felsősziléziai állomásokról 64 fillérrel megdrágul. Ezenkívül az új tarifaszabályok szerint az állomási illetékek egy fillérrel emelkednek úgy, hogy a szén szállítása öszszesen 74 fillérrel drágább, mint 1909. évben. Ugyancsak meg fog drágulni az 1910. évben az ipari czélokra szolgáló szén ára is, bár egyelőre nincsen még publikálva az ipari szénárak emelkedése. A szénnagykereskedők azonban mindenáron a fogyasztókon akarják megvenni a magasabb szállítási díjtételeket s így el lehetünk rá készülve, hogy az ipari czélokra szolgáló szénnél az áremelkedés szintén el fogja érni a teljes tarifaemelés értékét. Azok a magyarországi ipartelepek tehát, amelyek a felsősziléziai bányavidékről importálják az üzemfentartáshoz szükséges szénmenynyiséget, kénytelenek lesznek számolni a magasabb szénárakkal, miután az említett bányatelepekről nagyobbrészt az osztrák vonalakon szállítják a szenet Magyarországra. A védekezés az osztrák vasuti tarifák megdrágulása következtében beállott szénáremelkedés ellen csakis oly módon történhet meg, hogy az érdekelt hazai ipartelepek a magyar szén beszerzésével fognak kísérletet tenni. Ez anynyival is inkább könnyebbé vált az utóbbi időben, mert a magyarországi széntermelés az utolsó években jelentékenyen fokozódott jó minőségű szenet szolgáltató bányák feltárásával. Az új bányák teljes üzembevétele mellett lehetséges lesz az osztrák és a felsősziléziai szén használatát kiszorítani idővel Magyarországból és a magyar kormány

iparpártoló akciója mellett, az ipari czélokra szolgáló szén- szállítási díjtételei lehetőleg olyanok maradnak, hogy a gyárak olcsó tüzelő anyaghoz fognak jutni. A szénárak utolsó érdemleges áremelése, eltekintve a szokásos téli nagyobb áráktól két évvel ezelőtt történt. A mostani áremelés nem annyira a bányaterméket, mint inkább a már elszállított árút érinti. *Mn.* (1). — Kattovitzból írják, hogy a szénpiacz helyzete a lefolyt héten változatlan. Darabos, koczka és diószén iránt a kereslet eléggé élénk. Az elkövetkező fuvaremelkedés folytán a fogyasztók a valóságos szükségletnél sokkal nagyobb mennyiséget rendeltek, minek folytán e héten a kereslet a szokottnál nagyobb. Kovácsszén és kocsz kereslete szintén nagyon élénk. A bécsi piaczon a lanyha tél folytán az üzlet nagyon gyönge. Az ár január 1-től loko rakodó 312 fillér darabos, koczka és diószénre. Gyári szén loko rakodó 185 fillér, kocsz 340 fillér, kovácsszén 300 fillér. Ipari szén kereslete nagyon gyönge, a mi számos iparvállalat üzemredukciójára vezethető vissza. Barnaszén kereslete változatlanul élénk. *Bp.* (308). — **PETRÓLEUMPIACZ. A petróleum drágulása.** Az osztrák finomítók a petróleum árát bázis Oderberg 24.50 K-ra emelték föl, azonkívül január 1-től fogva a számlázás az új fuvardij-tételek alapján fog történni. A nyersolaj ára állandóan szilárd, aminek oka részben az is, hogy a galicziai országos szövetség a Petroleának a prágai Kreditbanknak és az Austriának néhány nappal ezelőtt összesen 12000 vagon nyersolajat adott el. A fönntemlitett áremeléshez, amennyiben az osztrák és felsőmagyarországi üzletet érinti, a magyar finomítók is hozzájárultak. egyébként azonban Magyarországon a petróleum ára változatlan maradt. — **A nyers-petróleum drágulása.** Mivel a boriszlávi napi nyers-petróleum termelés 374 ciszternára hanyatlott és a kereslet igen élénk, az árak rohamosan emelkednek, *Mk.* (1). — **Petróleumárak.** A Budapesti ásványolaj-gyár r.-t. árjegyzései a következők: Napjegyű (Standard)-petróleum 27 K., A. B. C. (vitzisza) petróleum 28 K, Nobel-petróleum 31 K, császár-olaj 37 K, hordóval együtt. *Mk.* (1).

Statisztika.

Amerika nyersvastermelése. Amerika vastermelésének addig el nem ért legmagasabb termelés-számát 1907. év június hónapjában (2,336.000 *T*) jegyezték; három hónapra rá. (1908. január hónapban) a legalacsonyabb termelés-tételt (1,045.000 *T*) állapították meg. Azóta megint emelkedésről számolnak be a statisztikai adatok és 1909. május hónapban újból 1,880.090 *T* vott a produkált vas tömege. Az alábbi táblázat az utolsó három év havi termelés-adatait hasonlítja össze egymással:

	1909.	1908.	1907.
	t o n n a.		
Január	1,797.000	1,045.000	2,205.000
Február	1,707.000	1,079.000	2,045.000
Márczius	1,836.000	1,228.000	2,226.000
Április	1,738.000	1,149.000	2,216.000
Május	1,880.000	1,149.000	2,294.000
Június	—	1,092.000	1,230.000
Július	—	1,218.000	2,259.000
Augusztus	—	1,359.000	2,250.000

	1909.	1908.	1907.
	t o n n a.		
Szeptember --- --- --- --- ---	—	1,418.000	2,163.000
Október --- --- --- --- ---	—	1,567.000	2,336.000
November --- --- --- --- ---	—	1,577.000	1,828.000
Deczember --- --- --- --- ---	—	1,740.000	1,234.000
Együtt --- --- --- --- ---	—	15,621.000	25,287.000

A termelés utolsó havi számadásaiból, két következtetést lehet levonni. Az első szembeszökő következtetés az, hogy a legerősebb depresszió óta lényeges javulás állott be; a második következtetés pedig az, hogy a vas- és aczél-ipar (ellentétben a vas- és aczélrészvények árfolyamaival) még mindig nem érte el a legutolsó maximumot. *Um.* (34.)

Hírek.

Személyi hírek.

KINEVEZÉSEK. A pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. miniszerelnök az állami vasgyárak tisztviselői létszámában 1910. évi január 1-től számítandó érvénnyel a VIII. fizetési osztály 3. fizetési fokozatába való sorolással: **dr. Ladányi József** ideiglenes gyárorvost végleges gyárorvossá, **Pfaff Gusztáv** ideiglenes havidíjas mérnökgyakornokot és **Müller M. Jenő** havidíjas műszaki gyakornokot segédmérnökökké; a IX. fizetési osztály 1. fizetési fokozatába való sorolással: **Járdánházy Dániel** irodakezelőt hivatalnokká; a IX. fizetési osztály 2. fizetési fokozatába való sorolással: **Lukács József** ideiglenes havidíjas művezetőt hivatalnokká; a IX. fizetési osztály 3. fizetési fokozatába való sorolással: **Roggendorff Nándor** és **Zöllner József** ideiglenes havidíjas hivatalnokokat ugyancsak hivatalnokokká nevezte ki. *Bp. Kzl.* (1). — **ÁTHELYEZÉS.** A m. kir. pénzügyministerium **Gufárt János** nagyenyedi pénzügyi számellenőrt a marosujvári m. kir. főbányahivatal mellé rendelt k. számvevőséghez, ugyanezen tiszt minőségben áthelyezte. *Mu.* (1).

Híradások.

Az állami szénbányák berendezésén szorgalmasan dolgoznak. Amint értesülünk, a vrđniki és petrozsényi bányákban legközelebb megkezdik egy-egy 2000 lóerő kifejtésére számított központi villamos áramfejlesztő-telep építését, amelyek nemcsak az egész bányatelep világításához, hanem a fölönvó- és más erőgépek üzemeltetéséhez szükséges áramot is fogják szolgáltatni. Az áramfejlesztő-gépek szállításával és felszerelésével a pénzügyministerium a Ganz-féle villamossági r.-t.-ot bizta meg. *Mk.* (1). — **A Magyar Általános Kőszénbánya R.-T. új palotája.** A Magyar Általános Kőszénbánya részvénytársulat, a fővárosi közmunkák tanácsától megvásárolta Budapesten a Rudolf-rakpart egyik telkét, hogy rajta palotát építsen. A telep az Országház-téren az Andrassy-szobor előtt van és négy utca szegélyezi. Ezt a telektömböt ketté hasították. A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. a Dunapart felé eső részt vette

F. Gallai Bányá
és Kohó m.
Kö.

meg és itt építi fel három utcára nyíló négyemeletes palotáját, hír szerint Sebestyén Géza műépítész tervei szerint. Az építéshez már a jövő hónapban hozzáfognak és 1911. május 1-én odaköltözik a bányarészvénytársulat az Erzsébet-téri bérházból. *Et.* (2).

Bányászegyesületek.

A Magyarhoni Földtani Társulat e hó 5-én délután öt órakor Budapesten, az Egyetem ásványtani intézetében (Múzeum-körút 4.) szakülést tartott a következő tárgysorozattal: *Noszky Jenő*, a Karany környékének geologiai viszonyai. *Dr. Vadász M. Elemér*, A középhegység dunáninneri szigetrögeinek geológiája. *Et.* (2).

Bányahatósági ügyek.

Az Abrudbányai m. kir. bányabiztosság, 1909. évi december hó 24-én 4137. sz. a. kelt következő *hirdetést* tette közzé a »Budapesti Közlöny« 1909. évi 296. számában: 4137/1909. Alulírott kir. bányabiztosság a Hunyad m., Tekerő községben a Dealu ungurului hegyben bányászkező »Uj Plumbeászka« czégű bányatársulat igazgatójának Raduly József abrudbányai lakosnak f. évi november hó 10-én a zaltnai királyi bányakapitányságnál 25558 sz. alatt igtatott kérelmére utóbbi bányakapitányságtól — tekintettel a részvényesek legtöbbje lakóhelyének a bányabiztosság székhelyéhez való közelségére — nyert felhatalmazás alapján az általános bányatörvény 149. §-a alapján jelen hirdetéssel rendkívüli társgyűlést hív egybe. Ezen társgyűlés Abrudbányán a kir. bányabiztosság hivatalos helyiségében 1910. évi január hó 31-én délelőtt, 10 órakor kezdődően fog megtartatni, melyre a bányabiztosság a társulat részvényeseit s azok esetleges jogutódjait oly értesítéssel hívja meg, hogy a társgyűlésen ki-ki csak személyesen, vagy törvényes meghatalmazottja útján élhet az általános bányatörvény 153 §-a értelmében a szavazás jogával. Megjelent részestársak által hozott határozatok kihatnak a távolmaradottak jogaira is. *A társgyűlés tárgyai:* 1. Igazgató választása. 2. Bányaművelésmód megállapítása. 3. Indítványok. *Bp. Kzl.* (296).

Főiskolai körökből

A m. kir. bányászati és erdészeti főiskola ifjúságának kebelében létesült »Dunáninneri Kör« fennállásának 20 éves jubileuma alkalmával, Horváth Kálmán polgármester, a Kör dísztagjának védnöksége alatt, 1910. január 15-én a »Városi Vigadó« özszes termeiben, saját pénztára javára, műsoros és tánczczal egybekötött estélyt rendez. Belépő jegyek: Számozott karzati ülőhely 3 kor. Földszinti személy-jegy 2 kor. Ifjúsági jegy 1 kor. Kezdeté este 8 órakor. *Lts.*

Társadalmi hírek.

A bányatársulati altiszti kar Salgótarjában december 31-én a társulati kaszinó nagy termében hangversenynyel és tánczczal egybekötött *Szilveszter-estélyt* rendezett. *Sg.* (52). — **A vasgyári zenekar Vajdahunyadon** a »Vasgyári Vendéglő«-ben, január hó 2-án este 6 órakor sétahangversenyt rendezett. *Vh.* (1). — **A Magyar Bányász- és Ko-**

hász-Altisztek Országos Egyesülete marosujvári osztálya január hó 15-én tartandó táncmulatsága sikeresnek ígérkezik, a menyinyiben **Szabó Albert** főbányahivatali főnök és **Láng Aurél** kir. számtanácsos, a védőséget elfogadták. *Mu.* (1). — **ELJEGYZÉS.** **Károly Béla** kir. számtiszt december hó 25-én Nagybányán eljegyezte Strohmayr József útbiztos leányát Etelkát. *Nv.* (1). — **HÁZASSÁG.** **Balázs Jenő** bányamérnök január hó 2-án esküdött örök hűséget Ferenczy Ilona úrhölgynek Kolozsvárott. *Lts.* — **EZÜST-MENYEGZŐ.** **Kummer Károly** a zólyomi Unió-gyári tisztviselője és neje, szül. Küttel Augusztá. december hó 27-én ünnepelték házasságuk huszonötéves fordulóját. *Zv.* (1).

Vegyes hírek. | **Nevezetesebb bányászati vonatkozású események az 1909. évben.** »Az Ujság« 1910. évi 1. számából (kivonatolva). *Január.* 2. Rendelet az iparsó áráról. 14. Két bányaszerencsétlenség. Az osztrák államvasutársaság resiczavidéki dománi szénbányájában bányagázkitörés következtében szerencsétlenség történt. A katasztrófa következtében tíz munkás meghalt és kettő megsebesült. Ugyancsak bányaszerencsétlenség történt az ajkai csingervölgyi kőszénbányatelepen ahol bányatűz tamadt, a mit rövid zárlat idézett elő. A katasztrófa következtében ötvenkét munkás meghalt. *Február.* 2. Rendelet a bányaadóról. Német bányászok kongresszusa. 14. Az állam megvásárolta a komlói szénbányát. *Márczius.* 9. A képviselőházban beterjesztik az állami szénbányászatról szóló javaslatot. *Április.* 25. A vizierők hasznosításáról szóló törvényjavaslatot közzéteszik. *Június.* 22. Bányakatasztrófa Petrozsényben. Kilencz bányász meghalt, hét megsebesült. *Július.* 6. Az állami szénbányaigazgatóság szervezését közzéteszik. *Szeptember.* 22. Bányászok és kohászok kongresszusa Körmöczbányán. — **A Magyar-Mérnök- és Építész-Egylet új osztálya.** A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mindinkább jobban terjeszkedik az országban. Csak nem régen avatta fel a pozsonyi osztályának a székházát, most meg e hó 23-án az egylet *temesvári osztályának* avató közgyűlését fogja tartani. *Us.* (2) — **Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete** 1910. január 4-én d. u. 6 órakor az »Első Magyar Általános Tisztviselő Egylet« palotájában levő egyesületi helyiségében (II. Főherceg Albrecht-út 11.) rendes választmányi ülést tartott, melynek tárgysorozata a következő volt: Az új alapszabályok végrehajtása tárgyában teendő intézkedések; tiltkari jelentés; pénztáros jelentése; ellenőr jelentése. Ülés után a választmány tagjai együtt vacsoráztak a budai Korvin-téri Vigadó-épületben levő vendéglő helyiségben. *Et.* (308). — **Dinamit-merénylet Nagybányán.** **Kriszt Gyula** kereszthegyi k. bányafelvigyázó ellen karácsony éjszakáján, dinamit-merényletet követtek el. Az ablakba tett dinamit nagy dördüléssel felrobbant. Az ablaküveg szilánkjai Krisztet arcában erősen megsebeztek. Az első segítséget Dr. Wagner k. bányaműorvos nyújtotta a sérült bányafelvigyázónak. A sérülés nem életveszélyes. A merénylet valószínűleg boszszú műve. A vizsgálat folyamatban van. *Nv.* (1).

Hírek a külföldről. | **Szolgálati pragmatika Ausztriában.** Az osztrák kormány az állami hivatalnokok és szolgák szolgálati viszonyaira vonatkozó törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé. *Us.* (309). — **Laza robbantó pornak használatát** a leobehi cs. k. kerületi bányahatóság, a laza lövőpor kezelésének veszedelmes volta miatt eltiltotta s intézkedett, hogy e tilalom, a robbantó-szabályzatba függelékképpen folytatólagosan felvéssék. *Mr.* (1).

Munkásügyek.

MUNKÁSMOZGALMAK. Washingtonból jelentik: Az egy millió tagból álló amerikai munkásszövetség központi irodája tagjait felhívta, hogy az United-States Steel Corporation, a munkások és az ország ellenségének a leküzdésére alapot létesítsenek. *Us.* (2). — Northumberlandban tízezer bányamunkás a nyolczórás munkaidő miatt folyamatban volt konfliktus miatt strájkba lépett. Durhamban is tízezer bányamunkás szünteti be a munkát. *Et.* (2).

Balesetek.

Gyaláron, a kincstári vasbányán, december 27-én reggel a Mihály-bányában, nagyobb földomlás történt, a mely két munkást maga alá temetett. Az egyiket három órai nehéz munka után, összszéúzótt lábakkal de azért élve sikerült kimenteni; a másik munkást csak hét órai kemény munkával tudták a törmelék alól — holtan — kiásni. A megejtett vizsgálat szerint az esőzés folytán meglazult talajnak a csúszása okozta a szerencsétlenséget. *Vh.* (1).

Irodalom.

Megjelent könyvek.

A vaskohászat kézikönyve. I. Kötet. *A vas metallurgiai chemiája és a vaskohászati salakok.* Irta: *Dr. Barlai Béla* okl. kohómérnök, a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola rendes tanára. (Joerges Á. özv. és fia könyvk. Selmeczbánya. 1909). Ismertetését legközelebb hozzuk. *Lts.*

Lapszemle.

A Földtani Közlöny most megjelent 1909. évi 6—9. sz. füzetének tartalma a következő: A Marosvölgyi harmadidőszaki sóagyag Déva melletti előfordulásáról; *Dr. Gaál* Istvántól. Verespatak közetéről; *Dr. Szádeczky* Gyulától. Észrevételek Lörenthey Imre Dr. úrnak a »Tihanyi Fehérpart pannóniai rétegeiről« irt cikkére; *Dr. Vitális* Istvántól. Adatok a magyarországi pannóniai képződmények sztratigráfiájához. Válaszként Vitális István Dr. úr cikkére; *Dr. Lörenthey* Imrétől. Megjegyzések Vadász M. E.: »Taeger H., a Vérteshegység földtani viszonyai« című ismertetéséhez; *Taeger H.*-től. Válasz *Taeger* Dr. úr megjegyzéseire; *Dr. Vadász M.* Elemértől. A Jura-Ammonitesek szifonális részaránytalanságáról; *Staff* Jánostól. Kristálytani tanulmányok; *Krizsó* Istvántól. (1. táblával és 2. szöveg közölt lévő rajzzal). Pyrit Facebajáról; *Dr. Mauritz* Bélától. (4. szövegrajzzal); A mesterséges Wollastonitról; *Dr. Mauritz* Bélától. Megegyezések *Dr. Mauritz Béla* »A mesterséges Wollastonitról« című észrevételére; *Dr. Sz. Szathmáry* Lászlótól. Budapest Geológiájához. Irodalom. *Dr. Böck Hugó*: Geologia ezimű munkájának méltatása s illetőleg ismertetése. Társulati ügyek. *Lts.*